

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
РІК П'ЯТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля золотих воріт
Телефон редакції 1458.
Телефон друкарні 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1910

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.	на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.
11 м.	10 м.	9 м.	8 м.	7 м.	6 м.	5 м.	4 м.
6.50	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25
1.75	1.25	0.75	0.25	1.75	1.25	0.75	0.25

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.

Ціна „Ради“ за морем: на рік 11 р., (27 кроп 94 готери на австрійську валюту), на 1/2 року—3 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли замордичити передплатити газету через пошту, то платити за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.
(При зміні необхідно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодні, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні змінки й дописи одряду знімаються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

3 приведу надісланих до газети віршів редакція не дає геться.

Просьба авторів додержуватися правопису „Ради“.

Умови друкування оповістотом

За рядок петігу попередю тексту, або за його місце, платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.

За рядок петігу після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві!

Жертви по всій Росії дозволено збирати Полтавській Губернській Земській Управі та Київській Городській управі.

Ціна „Рада“ з 1-го юлія до кінця 1910-го року
3 карб. 25 коп.
Не спізнуйтеся з передплатою.

Городський сад і театри
В. Н. Дагмарова.
Трупна українських артистів під орудою МИКОЛИ САДОВСЬКОГО.
У суботу, 31-го липня (юлія), вист. буде **Маруся Богуславка** історична драма на 5 дій, виконав. Л. Лівіцька. АНОНС: завтра, в неділю, 1-го серпня (августа), вист. буде ГАНДЗЯ. Початок о 8 1/2 год. веч. Ціна місцем значайна.
Відпові. режисюр М. Садовський.

ЛІТНІЙ ТЕАТР
Київського Русекого Купецького Зібрання.
Українська трупа під орудою Т. КОЛЕСНИЧЕНКА.
У суботу, 31-го липня (юлія), вист. буде **Сатана** на 5 дій, переклад Т. Колесниченка. АНОНС: вист. буде **ГЕСА Я. ГОРДИНА** у неділю, 1-го серпня (августа), дві п'єси 1) **НОМЕТА ГАЛЛЕЯ** 2) **ТАКА І ДОЛЯ** Готуваться до вистави **ГОНТА НА УМАНЦІНІ**.

Приймається передплата на 1910—11 шкільний рік на український педагогічний журнал „Світло“

Журнал признається для сем'ї і школи і виходить раз на місяць (розм. од 3 до 4 аркушів) од такої програми:

- 1) Статті що до теорії виховання і народньої освіти.
- 2) Ознайомлення з усякими питаннями по вихованню і практичне пристосування їх до шкільного і семінарського життя.
- 3) Значіння художнього розвитку в справі виховання і освіти.
- 4) Сьогочасне становище народньої освіти, школи і народнього учительства на Україні.
- 5) Хроніка діяльності всяких просвітних, педагогічних і наукових товариств.
- 6) Огляди педагогічних російських і закордонних журналів.
- 7) Твори красеного письменства.
- 8) Біографія.

Писати в „Світлі“ досі згодилися: проф. М. Грушевський, Дніпрова Чайка, Д. Дорошенко, Я. Думечкий, С. Ефремов, А. Калмакова, П. Капельгородський, М. Коцюбинський, М. Левицький, О. Левицький, Ів. Огієнко, Л. Пархевський, Н. Рубанчик, О. Русов, С. Русова, А. Сивявський, М. Сріблявський, О. Степовик, С. Сірополько, Ю. Сірий, В. Чарнолуцький, Я. Чепіга, С. Черкасенко, В. Чехов, Г. Шерстюк і інші.

Журнал „Світло“ почне виходити в серпні 1910 року. Передплата на рік 4 карб., на пів року 2 карб. 50 коп. Гроші можна посылати частками по 2 карб. Передплата у Києві, в конторі редакції „СВІТЛА“, у Київів, В. Володимирська 93.

Передплатувати „Світло“ можна ще у Києві: 1) в Українській книгарні, Везаківська 8, 2) в книгарні Л. Н. Вістника, Р.-Володимирська 28, 3) в книгарні С. Червоного, Фундулівська 4, 4) в Харківці, в Українській книгарні, Рибна 25, 5) в Полтаві, в книгарні Г. Маркєвича, уд Котляревської, 6) в Катеринославі, в книгарні Лозимської та 7) в Українському рундці, № 205, стр.-сб-1553-19 Редакторка-Видавниця **М. Старицька**.

У Полтаві передплатувати „РАДУ“ на такі-же умовах, як і в конторі газети, а також купувати в розріб—можна в книгарні Г. МАРКЕВИЧА. Вульв. Котляревського.

Контора „Ради“ ласкаво прохає тих п. передплатників, що заплатили за газету по 1 августа і бажать одержувати газету й на далі, не спізнуйтеся з присиланням грошей, щоб не було їм припинки у висилці газети перед першим числом.

На здоров'ячко!

Наші приятелі з „Кієвлянина“ останніми часами ніяк не можуть доздумитися, на яку ім ступити що до українства. То випустять якого-небудь зеленого Ля-ка-мо і цей незважний добродій силкується довести вам, що український рух це так собі, пустяковина, на яку й уваги звертати не варто. То раптом розмахнуться на вступну статю, в якій вже співають іншої, кричучи на весь голос чгбі ет орбі про страшену небезпечку від українства; то дорікають за кування слів, то знов же таки починають глузувати, що, мовляв, занадто багато українські письменники слів беруть з російської мови. І коли б українство схотіло потрапляти на очих порядників та приятелів, то певне опинилося би в дуже важкому становищі,—бо розбері ж, поспробуй, чого вони хотять, коли їх і в ступі де влучиш.

Останній раз не видержав і задавонив на гвалт „Кієвлянин“ з по-

і в редакції „Кієвлянина“. Що ж робити з цим зневажним рухом, як заповіти йому, чим його припинити? Отут то й спиткнулись наші патріоти.

Поки ще говориться про саме українство, можна вигадувати факти, Фабрикувати події, можна клепати язиком, можна на всі боки болотом брикати, „разводять яд черниль слюною б'шенной собаки“. Але практично, все ж таки, який вихід? Тут слухи й брехень мало вже, треба якісь певні поради дати. І хоч як пріють над проектами „на zniszczenie Rusi“, а нічого не можуть бідні публіцисти вигадати, хоч сядь та й плач... Бо от і в останній статі після всіх вигадок та нісенітниць ось який кінець читаємо: „Таковы плоды украинского руха“ в Галиції. Если мы и у себя допустим развиваться этому „руху“, то получим такие же результаты, но только во разм'ярах гораздо бол'ше опасных“. Ergo—ми не попустимо... Але як, чим? Репресіями, заборонами?—бо тільки як одні ці заходи й лежать по всяк час наготові в арсеналі наших патріотів. Годі бо: стара це штука, репресії... Уже хто-хто, а українці досить їх зазнали, а що з того вийшло? Вийшло хіба одно тільки,—що „Кієвлянин“ де далі, все більше доводиться галасувати проти „української небезпечки“, все вищий тон брати, доходячи останніми часами вже до такого проналізного вищання, що аж у вухах лящить...

І це власне й свідчить про те, що нашим приятелям з „Кієвлянина“ пікуди вдаритись, і їм лишається тільки задихатися з беззубої злости та пинити на все, що попаде в сферу їхнього слинявого рота. І ми зовсім спокійно можемо проказати: робіть, на здоров'ячко, своє діло: нам воно не пошкодить.

Політичний огляд.

На кон політичного життя Європи між великою низкою міжнародніх печуких справ і питань, як от—балканське, персидське та інші, висувається потроху в дось гострій формі англо-германські стосунки, політична неясність яких дає постійне джерело для досить тривожних міркувань.

На головних причинах англо-германського антагонізму ми вже мали нагоду спинятись. Це—змагання за гегемонію, владу на морях і за першество в економічному життю Європи. За останні часи в англійській пресі, яка має великий вплив на своє громадянство, а через нього і на діяльність британського уряду, особливо на його зовнішню політику, почала ширитись думка, що Германія повинна по добрій волі одмовитись від безкоштного збільшення свого флоту, що вона робить без всякої потреби для себе, а тільки на страх англійській морській гегемонії.

Як би Германія дала на це свою згоду, то в такому разі Англія могла б увійти з нею в політичну згоду. Чутко прислухаючись до своєї преси, англійський уряд почав робити де-які заходи в цьому напрямку в Берліні, але з цих заходів нічого не вийшло. Перш усього через те, що німецьке громадянство далеко менше, ніж англійське, має впливу на свій уряд, та і саме громадянство не переконалось ще, що для Германії буде якась користь від уступки англійцям. Зо всіх німецьких політичних організацій самі лиш соціал-демократи готові пристати на згоду з Англією, щоб таким чином зменшити трати на військовий флот Германії. Проти виступки на флот вони вже давно борються в палатах; але досить сильна в внутрішній політиці німецька соціал-демократія не має майже ніякого впливу на свій уряд в зовнішній. І почувавши тут своє безсилля, вони поставились пасивно до цієї справи, оддавши полеміку про неї в руки лібералів і консерваторів. Ліберали згожуються на англійську пропозицію тільки в тому разі, коли і Англія з свого боку перестане збільшувати свій флот і таким чином ні на чийому боці не буде морської переваги, а коли встановляться рівні сили в обох державах, тоді не треба буде витрачати значної частини бюджету на морську справу. Поддаючи свою думку, німецькі ліберальні газети сами признаються, що трудно сподіватись, щоб при сучасних міжнародніх стосунках, Англія згодилась не збільшувати свого флоту. З якої ж речі—пи-

таються німці—тоді повинна Германія дивитись на це, склавши руки? Тому й трудно гадати, щоб не тільки якась згода, але й кращі й ширші стосунки настали незабаром між обома великими державами.

А німецькі консерватори ще більш загострюють справу і ясно висловлюються, що Германії ніяка згода з Англією зовсім не потрібна і треба всі свої сили і змагання покласти на те, щоб мати такий флот, який би не боявся англійського ніколи і раз на заше положив край його всевітній перевазі.

Слово досить ясне і, при сучасному впливові німецьких консерваторів на свій уряд, має рішуче значіння в зовнішній політиці Германії. В такому-то небезпешному стані стоїть в наші дні, коли в Стокгольмі відбувається конгрес міжнародньої згоди, англо-германська справа.

Після коротенького тимчасового спокую на Балканах, знову запінилась каламутна хвиля, знову з усіх балканських дір висуваються всякі страхи. Конфісують зброю в македонських християн турецькі сатрапи з кожним днем все лютіш і лютіш. І це викликає цілком зрозуміле обурення в Болгарії. Коли на чолі політичного життя Турції стали младотурки, македонські болгарі пішли з одертим серцем на всі гарні заміри їх і навіть допомагали в державній будівлі Нової Турції. І за це їм тепер досталась подяка і щирість, яку вони бачили і мали за часів Абдула-Гаида. Таким чином політична некомпетентність сучасного турецького уряду з кожним днем наживає собі нових і нових ворогів. Вчора—Греція, сьогодні—Македонія і Болгарія, там Сербія, а раніш—Албанія. І Турція замість того, щоб стати на чолі балканської спілки, може опинитись з дня на день запеклим ворогом своїх спільчан. А там і війна. Можливість її майже певна, коли заракувати те, що цими днями Турція купила в Германії дві пари панцирників і взагалі озброїло і побільшало своє війське з якимсь запалом, а Греція купила 24 пулемети і закупує в Угорщині коні, овець і т. инш. А бойкот грецького краму в Турції зростає і зростає, Греція ж не має сили чим самим одловити Турції. І ворожнеча між обома народами вкипає в кров. Для Греції можлива війна тим гірш стезища, що країна стоїть на порозі революції. В Турції слідом за албанським повстанням почалося теж саме серед сірійців.

В Персії за весь час безконешних заколотів і страхотів братерної кривавиці, видався був один шалений ясний день. 23 юлія всі ворожі між собою перські політичні партії підписали вічну згоду і поклялись забути все минуле, коритись законам, захищати конституцію і конфіскувати зброю у всіх, хто не має права її носити, щоб таким чином добитись спокую в країні. Але вже 24 юлія на вулицях Тегерану полялася братерська кров. І все вийшло з того, що згода не показували ясно, хто ж має право носити зброю, а хто ні. Бахтіари мали право, філаї почали доводити, що й вони теж мають таке право. Бахтіари не погодились з цим. Тегеран було оповіщено на військовому стані. Тоді філаї, з Сатар-ханом і Багір-ханом на чолі, почали обороняти свої права. Бахтіари розбили їх на голову і колишні владетелі Персії—філаї лишлись по за межами уряду. Так кожен день в Персії приноситься щось нове і нове. Чи зуміє сучасний уряд перський завести лад в країні, ніхто не може цього сказати при такому становищі політичного життя в Персії.

Змагання Ватикану з Еспанією все й досі стоїть на найвищому ступні ворожнечі. Ватикан, схилившись на численних клерикалів в Еспанії, не йде ні на які уступки, ліберальний еспанський уряд теж всіма силами старается вирвати країну з реакційного клерикалізму і держава переживає тепер великі дні. Еспанський народ має велику нагоду показати, хто він тепер такий, як ще не давно показала себе Франція в боротьбі з конгрегаціями.

Наростають події і в Індії. Рух визволення захопив величезну територію від Сілхета до Калькути. Англійці борються з ним всіма силами, що дня по всій країні одбуваються великі арешти; цими днями закрито 8 індійських газет і т. инш. Словом, способи боротьби добре знайомі.

Чого не вільно писати в Галичині?
(Од власного корреспондента).
Львів, 27 юлія.

В фельетоні „Одеских Новостей“ за 18 юлія поміщено статю Вл. Жаботинського п. н. „Номо homini lupus“. Автор пише про всякі прояви расової й національної боротьби. А щоб відшострувати тезу, що „не тільки пам'ять минулих страждань не здержує, щоб з черги бити інших в те саме місце, де самого тебе безпомалю били“, але „буває й гірше, буває, що нарид, який і до нині страждає, і до нині повелеваний, до нині кличе до деба в імлі справедливости, рівночасно не вагається дати слабу групу“,—показує на відносини поляків до українців і євреїв. Про відносини поляків до українців у Галичині він пише:

„Погляньте на тих самих поляків у Галичині, де вони хоч трохи почувуються хазайнами. Що там тільки не робиться в українцями! Українці видають у Відні окремих журнал „Українische Rundschau“, якого зміст в трьох четвертих виповняє представлення насильства, яких допускається в краю польська адміністрація. Кожда промова українських послів у парламенті повна таких самих гірких жалоб. Українська преса у Львові тільки про те говорить. На основі австрійської конституції всі народи рівноправни. Та в дійсності українців майже прогнано з адміністрації й судництва; українські чиновники в державній і краєвій службі, де тільки можуть бути в Східній Галичині, де українська людність живе в подавляючій більшості; початкових шкіл мало, середніх майже зовсім нема, а львівна часть краєвого шкільного бюджету видається на запомання польських гімназій і на удержування польських початковий шкіл; в суді, коли процес іде між українцями й поляками, перші ніколи не доб'ються правди; поліція дозволяє собі з українськими мужиками на найпоганішій насильства: то жандарм вистрілом покладе мужика за довлення риби в недоволоженім місці, то ціле „стадо“ українських мужиків заля спору з поміщиком—поляком гонять, скувавши за руки, піхотою більше як 50 верст до повітового міста, а за мужиками біжать баби з дітьми і плачуть, аж, як кажуть свідки, „на 2 кілометри було чути“.

На виборах до парламенту діються нечувані опухаєства й насильства: то групу українських виборців, що піхотою прийшла з села, просто не пускають до міста, то викрадуть або підмунуть скільки сот виборчих карток. Це не тайна, весь парламент і вся Австрія знає, що таке галицькі вибори; саме слово „galicische wahlen“ придбало в загальній думці особливе значіння. В новій палаті послів досі (за три роки) не подано відповідлення легітимній комісії про галицькі мандати, бо польське коло під цєю умовою піддержало християнсько-соціалних при виборі президента. Так мабуть доживе парламент і до останнього свого дня, а галицькі вибори так і лишаться не провіренями. По всій Австрії кипить боротьба народностей, але ніде інде не доводиться вона людей до такого озлоблення; адже не даром в одній тільки Галичині з усіх австрійських провінцій став можливим терористичний акт (вбивство українцем Січиномським намістника Галичини) і—що особливо характерне—вбивець зустрівся з нетановним симпатією всього українського громадянства. Такі результати власті повелеваної народности в краю, де дано їй хоч в часті хазайнувати“.

Статю Жаботинського подано в скороченню тутешню „Діло“ в нинішньому 175-му числі за 9 н. ст. августа (27 ст. ст. юлія). І що сказати на те, що весь вишеподаний уступ той статі про відносини поляків до українців у Галичині львівська царсько корольська державна прокуратура сконфіскувала! Чи не на те, щоб галицькі українці не могли довідатися, що вже й посторонні люди починають розуміти і як слід оцінювати галицькі відносини!

Оця конфіскація, це знаменати ілюстрація до той „свободи слова“, яка за

останні часи запанувала в Галичині опортуністична українська преса. Не вільно нічого писати про те, як поляки гніять українців,—не вільно, тай годі і нехай це будуть навіть такі загально відомі речі, як в статі д. Жабонинського,—все одно не вільно.

Тепер д. Жабонинський має нагоду на власній статі переконатися, як польські чиновники державної прокуратури у Львові розуміють "забезпечення" австрійською конституцією свободу слова для української преси.

М. Лозинський.

3 газет та журналів.

* * * А. Хойняк в № 172 "Голоса Москви" переказує свої враження од подорожі по Холмщині. Од холмців доведлося йому чути таке:

"Ми сподіваємося, що нарешті таки примусимо поляків зняти з нас опіку. Поляки своїм відношенням до холмського питання роблять нас своїми законними ворогами, вони виробляють грунт для таких бридких пойд, які відбуваються в цей час в рідній нам Галичині..."

На жаль останні галицькі поліції не навчили польських шовіністів, розуму.

* * * Краківське убивство вшехполяком Трудовоским вшехполяка Рабака викликало на сторінках "Діла" (ч. 175) справедливий оцінку так вольвельної польської "культури":

Вже сам факт, що пориженні між собою фракції одної і той самої партії розпрямляються між собою бравнігами, був би ярким показником, що в тій партії не все в порядку. Отже тим більше характерний цей факт для такої партії, як польська народно-демократична, для партії, яка не тільки сягає по провід у своїм народі, але в великій мірі також має той провід в своїх руках і тим своїм провідним становищем впливає не тільки на польський народ, але також на відносини поляків до нашого народу.

Адже народова демократія в Галичині є тепер найвідливішою з польських партій. Вона верховодить в парламентарній польській колі, якому дала преееса Гломбінського, той самий Гломбінський є також прееесом організації всіх польських сеймових послів: сеймового польського кола; вона в кінці, що для нас найважливіше, надає тон всій польській політиці в українській справі.

І власне тепер, від часу університетської події з 1 липня с. р., головний орган народно-демократичної партії систематично звертає свою особливу увагу на українські справи, урядуючи заважати нагінку на все що українське. Нема для що Slow polskie, як промово підієрпі—від передовиці аж до новинки—такіх русифікаційних нападів, які зливаються в один голосний клич: "В український народі запанувала анархія—воєнного стану для здавлення української анархії!"

Тай загалом є це основний тон усіх русифікаційних виступів у вшехпольських органах преси, що русини, мовляв, осталися в культурнім розвитку на кількох літ позаду інших народів, що вони невідби врозуміли осов сучасного життя сучасної правової держави і руководяться в не почуття права і справедливості, бо до того почуття вони не досерили, а тими дикими розбаштаними інстинктами, які проявляються в козаччині і гайдамаччині, отже в інтересі публічного ладу і порядку, в інтересі права і справедливості не можна їм давати ніяких національних прав, не можна їм допускати до значення в краю і державі. Польський "стан посідання"—по цій народно-демократичній теорії—є не тільки "станом посідання" польського народу на

українській землі, але також "станом посідання" цивілізації і культури, права і справедливості, ладу і порядку новочасної правової держави між українськими "варварами", "розбаштаними", "гайдамаками" і як ще там ті вшехпольські ешпети, надавані нашому народові, називається. Отже боронити польського "стану посідання" значить, боронити "загроженого українським гайдамацтвом" ладу і порядку. І в цій тій нагітці, яку проти всього, що українське, веде орган п. Гломбінського, найословніше дунає власне зазив до властей, щоб вони в ім'я ладу і порядку всею своєю силою виступили проти "українського гайдамацтва".

Аж тут серед той шаленої нагітки на український народ і його визвольні змагання на вулицях міста Кракова вшехполяк з вшехполяком зводять партійні рахунки при допомозі смертоносної кулі. Що це значить? Що партія, яка цілому нашому народові відмовляє поняття права і справедливості і адієтності життя в новочасній правовій державі, присилюючи йому всі дикі, кровожадні інстинкти, що та партія сама, і то в своїм внутрі, бореться такою, зброєю як скрито-убийчий вистріл з бравніга.

Питамося: що випусувало б "Slow polskie" на весь ваш народ, на всі його змагання, як би щось подібного сталося в нас, як би так з подібних причин партійного характеру русин убив русина? Коли орган п. Гломбінського кождо селянську бійку, без якої не обходиться і в найкультурніших сусільностях, роздуває до страшних розмірів сусільної анархії,—то просто увести собі трудно, що написав би він, коли б між русинами сківся такий випадок, як отсе в Кракові між вшехполяками?

При тій характерній речі, що все вшехпольське зааносило до нас з російської Польщі. Не тільки вбійний Рибак та його убийця Трудовоский були вшехпольськими діячами в Польській Королівстві, але й ціла вшехпольська теорія і всі визначніші вшехпольські діячі прийшли до Галичини з Росії. Найвизначніші теоретики вшехпольської політичної думки, що гуртувалися коло краківського містачика "Przeglad Wszepolski", як пок. Ян Поллавецький, що свої огляди "Z salej Polski" підцусавані псевдонімом "Jastrzębiec", закінчили від гребанням сеймового оліку Лемка Борковського: "Niema Rusi, jest tylko Polska i Moskwa", до якого від себе додав: "Під оглядом політичним і духовним справді нема самостійної Русі, нема і чей не буде", як Зигмунт Валліцький, творець філософії національного егоїзму, який чвів поляків "відноситься до русинів як до внутрішнього чужоземного сусільства, але до їх до увазі, з якою можна бути в федераційним союзі", як Роман Дзювський, що в своїх "Myślach powozesnego Polaka" проповідував, що "коли русини мають стати поляками, то треба їх польшити, коли ж мають стати самостійним українським народом, треба їм казати здобувати шляхом тяжких зусиль те, що хотять мати", значить, що поляки повинні як найбільше давити русинів власне для їх добра; як автор помислу про "Wyodrębnienie Galicyi" Владислав Студницький, — а так само теперішні провідники вшехпольського руху в Східній Галичині, як начальний редактор Slow a polsk-ого Зигмунт Василевський або політичний редактор Slow a polsk-ого проф. д-р Станіслав Греський, який від польських соціалістів перейшов до вшехпольців і як колись під псевдонімом "Masur" в лондонському Przewodnik-і фантазував про повстання проти Росії, так тепер, ставши на "реальний грунт", організує вшехпольську академію "Bojowk-u" в львівській уні-

верситеті,—всі вони прийшли до Галичини з Польського Королівства.

Пригадуємо це, бо ті самі давове при кожній нагоді закидають нам спільність з українським національним рухом у Росії, переносення на галицький грунт "російських" способів боротьби, відсилають нас здобувати національні права в Росії, а не в Галичині тай як conditio sine qua non всякого уладження польсько-українських відносин домагаються від нас, щоб ми покинули "mitonki" про Україну-Русь і стали "wyłącznie na stanowisku krajowem" та признали польський під правно-політичним оглядом характер Галичини.

Одним словом, вшехпольські діячі чого иншого домагаються від других, що инше роблять самі.—Самі партія без всякого сусільно-етичних осов, яка і в українським народом і з иншими польськими партіями і навіть між собою бореться найогиднішими способами,—проголошують себе сторожками права і справедливості, ладу і порядку, носителями місій правової держави, і ставши на таких катурних, накликають всі сили державних властей проти українського народу та його визвольних змагань, представляючи ті змагання якимсь варварським змахом на новочасні цивілізаційні добра.

І тому убивство в Кракові набуває особливого значення. Воно відкриває власне обличчя вшехпольців і вказує, на скільки вони мають моральне право виступати так проти визвольних змагань українського народу, як вони виступають.

ПО РОСІІ.

— За англичан. Міністр фінансів Коконцев в розмові з спербургієм "Times" висловився, що рахує потрібним підтримувати англійських капіталістів, котрі вклали свої гроші в російські інфотри підприємства, бо російські капіталісти для цих справ не вистачає. Питання про легалізацію акційних товариств, як сповідає "P. C.", чер-з ріжничку поглядів де-кіло чох членів кабінету, буде розв'язано в раді міністрів, де Коконцев подасть голос на користь англійців.

— Зловживання. До прокурорського догляду надійшла справа про продаж посад в управлінні польських залізниць. Продаж чинив бухгалтер матеріальної служби Н. Шабельський. Газ. "P. C." наводить листа одного з клієнтів Шабельського, де між иншим говориться: "Допишуйте, щоб швидче знайти місце моему синові. Остаєні 100 карб., що належать вам по умові, після вступу на службу сина, я негайно перешулю. Що до масла та гиндичок, то надішлю к Великдню, бо очию зможете їх зупити, а до того часу підготуйтеся".

— Прихильність. Як переказує "P. C.", в департамент сільського господарства розробляють законопроект про полішення в Росії становища кустарного діла. Є намір вдатись до Державної Думи за дозволом на позыку 851.000 карб. Ці гроші буде повернуто на заохочування до кустарної промисловості та на виставки кустарних виробів. Є думка також улаштувати два музеї, одчипити нові школи та майстерні.

— Життєпис Тимошкіна. Відомий член Державної Думи Ф. Ф. Тимошкін, по походженню мордвин, родом з Саратовщини. Газета "Сар. В." оповідає про життя його прибітника Пурішкєвича. Кар'єра Тимошкіна почалась в Саратові, де він був коридорним служником в одних номерах, що й досі є. В 1890 р. його розпихали і після де-якого часу безробіття він опинився в Астрахані, де прислужував по шинках. В 1892 р. Тимошкін повернувся в Саратов і був лакеєм в саду Очкіна аж доки знову

не переїхав в Астрахань. Одбувши військову службу, він являється в Тифлісі, де стає за прикащика в посудну крамницю. Тут його і обирають членом в Державну Думу. Літом 1909 року Тимошкін пробував в своєму рідному селі Чинадє у свого дуже нужденного брата. Мордвини гадали, що Тимошкін буде обстоювати селянські потреби, але їхні сподівання не справдились і вони тепер зневірившись в своєму "мордвині".

— Змова проти Дубровіна. В "Рус. Зн." передруковано відозву ярославських союзників, що починається закликом: "Союзники бережіть Дубровіна". Далі говориться, що певні відомості виявили, ніби в'організовалась купка злочинців, які поставили собі завданням на чому не стало, а погубити голову союзів, не зупиняючись навіть перед отрутою. З відозви не ясно, чи тільки вороги самодержавства завзялись згубити со світу Дубровіна, чи може й його співробітники со союзом. Одначе зазначено, що і бувші товариші та друзі хотять збути Дубровіна, понеприятнось ним, ображають і, нарешті, загрожують. З цього видно, що до змови прамішані й однодумці Дубровіна.

— Покраденіє. В петербурзький комерційний суд надійшло мало не 40 заяв від клієнтів Трапезнікова, що заявляють собі віку. Серед претензій вкортис і дрібні, що не перевищують 100 карб. Досі заявлено претензій на 100.000 карб. Питання про банкротство колишнього банкіра, як переказує газ. "P. B.", буде вирішено після призначення опікуна над всім майном.

— Пилуються. Міністерство народної освіти, як доведемося а "Од Н.", розробляє нові правила про доступ сторонніх осіб до екзаменів зрілості при гімназіях. Педагогічним радам ставиться в обов'язок допускати до устних екзаменів тільки після перегляду письменних праць. Хто напише погано "русское сочиненіє", той повбувається права здавати устні екзамени. Одна орфографічна помилка робить "сочиненіє" недоладним. До повторних екзаменів дозволяється допускати тільки через слабкіє.

— Налякані. В с. Кривих Луках на Самарщині, куди теж пройшла холера, жінці поставили заважним вимогою давати варену або дзвікову воду замість води з ставка. Халяпни не задовольняли цієї вимогою. Тоді жінці взяли ротот і піають по домівках. Тільки в трьох селях киваюло роботу 13,336 жєнщє. Що-дня сотні чоловік з'являються на ст. Кієвель. Нових робітників підшукає не шастє, бо, як пояснює "B. C.", всі налякані холерою. Десятьма десятиями ярогого хліба загрожую лиха доля—виспашити на степі.

— Занепад. "P. M." переказує, що після виходу з Ялти генерала Думбазєва тамтєшній одділ "союз русскаго народа" поламау занепадає. Про діяльність його нічого не чути. Чайна ялтинського одділу, котра була захистком для всіх союзників, тепер ачинена за браком коптїв.

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

— Зміни у реєстрах земських гласних. Губернатори південно-західного краю подали генерал-губернаторові реєстри земських гласних та кандидатів до них у земські комітєти 1910—1913 р. Ці реєстри начальники края переслали за затвердження в міністерство внутрішніх справ, яке поробило де-які зміни в реєстрах 6-и повітів Київщини та 5 повітів Поділля. Здебільшого всюди гласних поляків позамішовано кандидатами росіянами, а поляків гласних переслаєно у кандидати. Ре-

єстр гласних Волинщини лишився же у міністерстві.

— Зміни в поліції. Наказом управляючого губернією ульвиєно з посади по проханню секретаря київської повітової поліції л. Соломка.

— Ліквідація громадських бібліотек. Цими днями правління громадської бібліотеки звернулось до п. губернатора з проханням продовжити строк для ліквідації скасованої бібліотеки до 1-го октября. Мотивовано це прохання тим, що де-які абоненти взяли книжки на август та сентябрь, так що впорядкувати весь інвентар бібліотеки можна буде тільки в кінці сентября. Прохання п. губернатора задовольниє.

— Пожежа в гавані. Вчора, в 11 годї, залялася дрова на складі дерева М. Мордера. Дуже швидко вогонь охопив кілька "штбєльв" дров. З складу М. Мордера незабаром вогонь перейшов на склад Горностая. На пожежу прибули всі пожарні г. Київ, воду брали безпосередно з Дніпра. Прибув на пожежу і спеціальний пожарний пароход, але побороти вогонь було дуже важко. Тушала пожежу до самісївського вечора. Як кажуть, втрат од пожежі до 7000 карб. Ходить чуття, що босяки з помсти підпалили склад.

— Студенти підприємці. Студентка Войко та Прєвєдєвська подали горьодському голові І. Н. Дікову заяву, в якій просять дати їм право містити рекламу оповістки на передачах прольоток одноконних та пароконних візників. За дозвіл вони обіцяють одлічувати 20 відсотків прибутку в горьодську касу і певний відсоток в студентську касу взаємної допомоги. Горьодський голова запропонував обговорити цю заяву в комісії про візничий промисел. Як ми чули, нарада комісії в цій справі відбудеться в перших числах августа. Треба сподіватись, що горьод піде на зустріч такому відрадому, що до підшукування наших студентством заробітку, з'являючі тим самим підтримає як студентську касу взаємної допомоги, так і перших підприємців з посеред студентства.

— Прохання про перегляд справи Глушєра Позачора поміщи. присяж. пов. С. Ратнер одслав в головний військовий суд прохання про перегляд справи беззвинного покараного на смерть Ш. Глушєра.

— В жіночому медичному інституті. До останнього дня у київській жіночій медичній інституті подаво більш 300 прохань. Здебільшого проханья надходять з півдня Росії, але є чимало прохань і з окраїні—Кавказа, Сибіра та Середньої Азії. Шпрєє коло 50 прохань подаво на III-й курс, решта жє все на I-й. Цього року попасти на курси найважкє, бо для цього досить мати свідчення середньої школи, а свідчення про додаткові ієсити можна подавати аж в кінці року.

— Маріавити у Київ. У Київ приїхав з Лодзі євондз—маріавит Яржимовський, якого єпископ Ковальський послав ширити маріавитизм у Київі.

Д-й Яржимовський звернувся до п. губернатора з проханям дозволити збудувати у Київі маріавитську каплицю.

— Археологічні розкопки. Цими днями закінчуються археологічні розкопки та дослєди північної частини церкви, знайденої в садибі мітрополитанського дому. Встановлено, що церква мала 5 бль і "притвор" з заходу. З самого початку розкопок було найдєно кілька кістяків в самій церкві, тепер найдєно чимало кістяків поза межами церкви біля західної стїни; як гадають, поховано їх тут у XI або XII віді.

В рїзках на містї колишнього фундаменту церкви опіріт всяких церковних прикарє, фресок, мозаїки то що знайдєно кілька дуже цінних рїчей: дві золотих ікоани—Спасєителя та Вожї

8 нашого життя.

Прозоуватий добродїє.—Дві манєри літературних шакалів.—Мертвим тілом хоч паркан підїєрпі.—Д. Лободовський і Шевченко.—Д. Лободовський і Драгоманов.—Д. Лободовський і Грінченко.—В одній кімнатї я на одному ліжку.—Як д. Лободовський ругався Грінченка.—"Москвинське радикальство".—Д. Лободовський опинився.—З слабкої голови на здоров'я.—Система фальшування.—Гинді парканки.

У одного з російських письменників—не пам'ятаю саме, у кого—єсть дотєше оповідання про добродїє, протини якого не рїдко можна і в житті єспїтати. Скоро тільки помре, було, яка-небудь відомо людина, добродїє той зарав захожувався свої опомини про неї писати. І писав він так, що люде бльш дивувались про його, ніж про цікавого їм небижчика. І того ще мало: проноуватий добродїє виставляв усім на очі, який той добродїєний був до небижчика, як допомагав йому, як на його впливав,—виходило, одно слово сказати, що як би його, проноуватого добродїє, не було, то й небижчак був би воєм не тим, чим був, а так собі звичайно й інкому непомітною, сїрєнкою фігурою. Так розказував у споминях добродїє, а навсправжє—то навіть звайний він був не з кожним небижчиком, до яких реп'єям чїплявся після їхньої смерті.

Таких добродїєв не рїдко, кажу, можна єспїтати і в житті це тип досить поширений, особливо в літературному крузі. Немов шакалі ті, вже заадаєлєдї вони чують, де мертвого тіла дух іде, і поспішаються ї собі чимсь од небижчика поживитись, хоч промінчиком слави його себе єсаяти. Там то, може,

так багато опоминів буває про великих небижчиків і так мало можна відцїдити з їх змісту, безперечної правди, не вимірної на те, щоб гарну позу прибрати перед читачем: дивїться, мовляв, ось я там був, і без мене не обїєшло, коли творились діла відомі.

Але така похвалба чваньковитя—рїч хоча й не дуже приємна, все-таки досить ще невина, коли ривається її до иншої манєри тих самих літературних шакалів. Буває й де-що гірше. Трапляється, що той чи инший проноуватий добродїє великим їм'ям пробує підцєрти власну мизєрїє, великому розумові надати власні вбогі міркування, чистогом серцєві прицєпити своє калїцтво, свої хибї й недолжности. Трудно знати влучне слово, щоб по аслузі заплямувати отакї вчинки. Адже ж частина пам'ятї визначної людини—це найкращий скарб, що від неї лишився, і от прилюдно, на очах у вас скарб той розкрадають, а власник не може навіть устати, щоб добру одсїч дати непроханим гостям. А вони розуміють це, бо з усієї життєвої мудростї затамили мабуть найкраще одно: мертвим людям хоч паркан підїєрпі. І підїєрпають... І не соромляться ні світу яногю, ні людеї. Та ще й паркан виберуть такий, що коло його й прїйти гиндо,—воно ж правда, що доброму парканові підїєрпі не треба.

З надрукованої у нас недавно статї д. Василька "Змах на Шевченка" читачі могли вже дізнатись, як робитьсь таке підїєрпання нікчемних парканчужим авторитетом та як легко заплідняти автущання над пам'ятю людини, яка себе не може оборонити.

Д. Лободовському не подобається ідея, форма і зміст Шевченкової поеми "Марія"—ї він, "нічогє сумаяє", а вї трохи не вагаючись зваяжуєсь підїєрпі Шевченка цуюкати недоладні фальсифікати і—що найгірше—робить це зовсім свїдомо, знаючи, що то тільки фальсифікат... Як назвати отакїє учинюк—я вагаюсь і полишаю читачеві самому на дозвілї добрати відповідний єпітет. Звичайно, в даному разі підробка така груба, така очеєвидна, що треба бути просто наївним, кажучи учтиво, чоловіком, щоб хоч на один мєнт себе заєвєнати, що таким способом когос можна одурити. Поруч блискучого патхненного слова Шевченкового, в суміш з його легкими віршами невграбні "віршилиця" якогос, мовляв терміном д. Лободовського, грамткою, знааодю вже дїко виглядають і завадо велику справляють какофонїю, щоб їх можна було брати за органичну цілість: добра оди ніколи не змішається з водою. Змах вийшов абсолютно невдалий, єсь негодними средствами", як кажуть юристи, і д. Василько докладно це висєяв. І протє я хочу це раз зєвернути увагу читачів на цю операцію над Шевченком,—ї, адєтєсь, маю до того де-які поважні причини.

Д. Лободовському не перинає такий операцій робити і не перший Шевченко його ласки сподобав. Ще перед брошюрою про "Марїю" у "вїдпартійному", але юдофобському, "Кїєвї" надрукував д. Лободовський свої спомини про Драгоманова—"Сєпаратизм М. П. Драгоманова" (ч. 17), а в них недоладно переказав де-які погляди Драгоманова, відомі дуже

добре з його друкованих творів, де їй поставлено в звязку з загальним євїтоглядом автора і показано в євїтїз багатуї аргументації. Вирвавши їх з посеред тієї аргументації, та ще до того давши в своєму дубовому переказі, д. Лободовський виставив їм'я Драгоманова що найменше на деякі невпорозуміння. Що це справді так бачимо в того, що погляди на конституцію Драгоманова, чи то пак власне д. Лободовського, передрукував "Кїєвлянин" з досить ласкавою увагою про Драгоманова, що, мовляв, не до пари був теперішнім слякн-таким сєпаратистам. За те, заподїявши над Драгомановим операцію, навіть "Кїєвлянин" приємну, д. Лободовський не забув себе зарекомендувати: "я, каже він, прожив єколо годє вєсь М. П.; иногда приходило жити на одній квартирї"... Знайте, мовляв, наші!

Як бачимо—Шевченко не перший попався на дорозі д. Лободовського до слави. Та й не останній... Осє бо—цим разом у "Рїдному Краї"—знаходимо знов д. Лободовського. Згадує про покійного українського прєславного письменника Бориса Дмитровича Грінченка" (ч. 47 зя р. 1909). З небижчюком Грінченком д. Лободовський, як виявляється з його "згадк", не то жив на одній квартирї, а навіть "на одній кроватї" спав. А вже, що не хто, як Лободовський вивів Грінченка в люде, то це з надрукованих у "Рїдному Краї" споминів яєно як дєв божий. Де ж пак: д. Лободовський одвернув Грінченка "од москвинського радикальства" й навернув до українства; він наутив

Грінченка, як той виправлявся вчителем на село, "як що робити і як зібрати словарні матеріяли"; він і умовляв 20-літнього Грінченка "зв'язати за словарну роботу українську"; він зрадив, як 40-літній Грінченко такї звязав за словарну працю і знов умовляв (до чого ж тепер було умовляти?) "одно—словарь робити", він шідїєв Грінченка наїєсати, "Про грїм та блискавку" і він же такий ї мову йому виправив... Одає слово—вєє віє та віє д. Лободовський, і коли б не він єспївав був на дорозі Грінченкові, то—ще хто яєв—чи не загинув би наш дїяч у безодні "москвинського радикальства".

Та ну—бо,—може завважить читач,—чи не заадо вже багато д. Лободовського руку знати? Чим був дїяч нас Грінченко—всі ми добре знаємо, а хто чував по про д. Лободовського перше, ніж він почав до славних небижчиків свою руку прикладати? Що "Тараса Бульбу" він переказав так, що надвого одбив був у читачів око-ту братисє за українсьїє перекалди?—ну то це ще заслуга невелика, як що тільки й заслуга... Але д. Лободовський запевняє, що так воно й було, як він розказує,—ото ж мусимо йому йому повіати віри, або його слова якоє перевірити. І коли ми заходимось перевіряти його спомини звистама з инших шідком певних матеріялів, то... ми зарав побачимо, що власне зостається від руки д. Лободовського.

Подїє, про які оповідає д. Лободовський, він сам при-тєоує до 1883 року і каже, що "Грінченко здавав менї тоді парубком-українцем, у ко-рого державоє дух москвинських ра-

Матері і печатка. З одного боку цієї печатки невірними постають святах, з другого—напис „отъ Ратібора“ (од Ігори). Велику вагість має знайдена позавчора „гема“ (вагітка з дорогого каміня з вирізними на ній фігурами) на якій вирізно роздятнену жіночку, яка заглядає у зеркало.

Гра в лото. Київський губернатор одержав кілька анонімних заяв про те, що у київському літературно-художньому клубі йде запальна гра в лото. В цих заявах зазначалося, що дуже багато дам та чоловіків захоплюються грою і програвать великі суми; автори заяв прохали губернатора завітати клуб, або якийсь захід, щоб по гру було припинено. З наказу губернатора в цій справі поліцейстер зробив розслідування, яке встановило, що, дійсно, в клубі грали в лото добре—програвали за вечер великі суми, що головні прибутки клуба це плата за гру в клубі.

Заклади педагогічного музею. Вчора о 1 годині дня відбулися в повіррі київської першої хлопчачої гімназії закладини педагогічного музею ім. Цесаревича Олександра. На будову музею д. Могилевцев пожертвував 200.000 карб. На закладини прибуло багато людей, була вся вища київська адміністрація, п.п. начальники краю та командуючий військом і інші. Після моделі в закладні будови було виголошено тости.

В політехнічному інституті. Правління київського політехнічного інституту оповістило, що конкурсні іспити почнуться 20 августа о 9 год. ранку.

Самогубство. Позавчора вночі у кофейні „Кафе Палас“ застрелився з револьвера студент. В жилеті у нього найшли авіанку: „Е. Дибовський студент юридичного факультету“.

Як виявилось, 28 го юнія Дибовський приїхав з Білої Церкви і оселився у меблорванних кімнатах. Жив він дуже бідно. Позавчора ввечері Дибовський прийшов додому, але його не пустили в хату, вимагаючи грошей за помешкання. Після цього Дибовський пішов у „Кафе Палас“ і там застрелився.

Холера у Києві.

У Олександрівську лікарню прибуло 12 слабих на гастрит, холеру знайдено у 2. Всього в лікарні є 25 слабих на холеру і 39 на гастрит.

У Кирилівську лікарню прибуло 2 слабих на гастрит. Вих слабих у лікарні 34.

У єврейську лікарню прибуло 4 слабих на холеру, всього слабих є—25.

3 Київщини. Грабін і вбивство. Вчора до Києва надійшла телеграфна звістка про те, що в селі Дрокивці вночі проти 28 юнія невідомі злочинці ограбили церкву і вбили сторожа Саваровського. Заграбили золоті всієї цощь 5 карб.

Вбивство арештанта. В с. Великих Дмитровичах, київськ. пов., 28 юнія стався така подія. Тутешній урядник одбрав звістку, що в селі переходиться злочинець Трохим Мироненко. Урядник звяз з собою селянського старосту, скількох стражників і пішов з ними до матері Мироненка, де й справді застали Трохима. Побачивши поліцію, Трохим вискочив з хати і почав тікати; стражники почали його доганяти і один з них пригрозив, що застрелить Мироненка, а той не послухався; тоді стражники висірали дівч і вбив його на місці.

3 Волині. Вибори в Ковелі. Волинський губернатор не затвердив обраного ковельським головою А. Коздратюча. Кандидатуру виставляють тепершній голова Шумовський і доктор Пірогов.

„Шерлок Холмс“. Виявляється,

що й на Волині єсть свої Холмси і Пікертони. Один з них виявився цим диями в м. Ковні, житомирського повіту. На полі хтось вкрав дві з половиною копи жита в селянина Когута. Щоб дослідитись до злодія, Когут почав праглядатись до кіських копат. Приглядуючись, Когут побачив, що злодієць коні були всі підковані і в одного коня підкова була поламана. Сліди вели до парового млина, туди Когут і подався. Тут стояло скілька підвод і Когут побачив, що в одного коня, коднянського селянина Слюсарчука, відбито шматок підкова; Когут про це заявив урядникові, який і справді знайшов покрадене жито.

3 Поділля. Новина в селянському хліборобстві. Нам пишуть з проскірівського повіту, що там в околицях і сусідніх повітах селяне почали зачату орати поле під озимину, побачивши, як це добре виходить на панських землях. Де-які почали орати з другої половини юнія.

3 Чернігівщини. Смертна кара. Вночі проти 27 юнія за єврейським кладовищем, як оповідає „Черн. Слово“, покарано на смерть засудженого в Чернігові 18 мая військовим судом, Олексу Панкова, 25 літ, що брав участь в розбій 16 апріля 1907 року в м-ку Почепі, мглинського повіту, на семью Виховських.

На панахиді П. Куліша. Як і шороку, 27 юнія на могилі П. Куліша, на хуторі Мотровічці, правили панахиди. Було багато народу. Були деякі українські письменники київські, чернігівські і в Галичині.

Вся могила П. О. була засипана квітками. Багато присутніх було в українській одежі. Говорили промова д. Безлюдний, д. Венгжін і д. Вороний. З промовою останнього вишло непорозуміння. Борзенський справник побачив в ній безвешестість і хотів заборонити промови іншим, та ще й заявив, що на той рік не дозволяти правити панахиди, коли на могилі буде така сила народу.

3 Полтавщини. Новина. В Полтаву цими днями привезено вчених собак на поміч тутешній сільській поліції.

Закрито ярмарок. В Лубнях, звважаючи на прогання городської думи, спасівський ярмарок, що буває там з 1 до 12 августа, полтавський губернатор закрив цього року зовсім. Причина цьому—холера в лубенському повіті і сусідніх повітах.

Холод. В лубенському повіті, після дощів, настав холод, вчез зовсім в осени. Селяне бояться, щоб не пошкодло грецькам, багшанам та огородам.

3 Харькіщини. Смерть через необережність. Недавно селянин з с. Анівки, коробчанської волости, зміївського повіту, Микита Крипунець, повертаючись додому з міста, занув по дорозі. Віля слободи Лебязної, коробчанської волости, на переїзді через річку Донець, коні зайшли на глибоке місце і разом з саним Крипунцом шшли на дно. Крипунець й досі не знайшли. Йому всього було 42 роки, ціля його смерті лишилась жінка і шестеро дітей.

3 Катеринославщини. Холера. Хворих на холеру на Катеринославщині тепер вже 2,243 душі. „Різн.“ телеграфують, що селяне з де-яких сел втікають. Лікарів не хотять слухатись, а слухають всяких пройдовіснів—знахарів, що тільки обманють їх. Баби замість того, щоб глядіти чистоти в хатах, запрягаються в слуги і серед воці оборюють село, гадаючи, що таким способом не пустять в село пошести. Просто страх і сором за людську темноту.

3 Таврії. Врожай. Провітні справи. В „Село“ пишуть з мелітопольського повіту: „Врожай в нашому повіті гарний, хоча й не такий, якого сподівались.—Найкраще вродили озимка, жито та ячмінь; в де-яких місцях яч-

мінь дав до 12 четввертей, а озимка та жито—четввертей по 8—10. Зате ярнина зовсім підірвала надії: на інших місцях буде не більше, як 4 четввертей, а переважно четввертей 5—6. На олому ж хліб майже весь гарний. У поміщиків та німців все, звичайно, краще.“

Що до української справи, то це діло стоїть у нас дуже кепсько. Є у місті „Провітні“, але членів не багато (чоловік 40), переважно робітників, селян мало, а інтелігенції ще менше; до того ж останні два роки ще й обставини дуже тяжкі—вже скільки разів збирались упорядкувати на користь забідного товариства виставу, або гулянку, але ні разу не мали на це дозволу, хоч як його добивались! Через це вся діяльність „Провітні“ обмежується продажом книжок у власній невеличкій книгарні-кіоскові; головні покупки—селяне, але в літні часи торгівля замірає, бо народ дуже залятий; в осени ж та весною—хоч і повільно, а все-таки книжка йде на село, розбуджує рідний варід і вносе хоч трохи просвіти в темний селянський люд.

Українці в Америці.

Відгук лівівських подій. Криваві події у лівівському університеті викликали голосні відгуки і серед американських українців як у пресі, так і серед народу. В пресі з'явилися палкі статі в завадних до американських руснів, щоб допомагали братам в Старім краю. В Нью-Йорці зараз на стурмі віткву з Львова зійшлися делегати всіх нью-йоркських українських товариств і заважали спільний комітет для збирання фонду на підмогу галицьким українцям у боротьбі за народні права. Своєю працею почав комітет виставою пьєси „Нещасне кохання“ (6 вересня с. р.), прибуток з якої призначено на жертви університетських подій. 31 липня відбулося в Нью-Йорці народне віче в справі останніх подій у лівівському університеті. Таке саме віче відбулося того ж дня в Пітсбургу. 18-го відбулося віче в Гаяттоні, а 24 липня в Оліфанті та в Джерсі-Сіті. На вічу в Джерсі-Сіті було вишп 300 людей. На стні гарно прибраної залі висів портрет бл. п. А. Коцька, прибраний чорними стрічками. Говорили кілька промовців. На вічу збірали 8-30 дол., а на панахиді, що відбулася перед вічем, 9 дол. 28 ц. відбувся разом збірано 17 дол., 58 ц. Віче ухвалило одностайно такі резолюції: 1) Віче висловлює матері покійного найбільшу пошану й спочуття; 2) висловлює пошану і симпатію українським студентам; 3) закликає уряд, як найскорше позагодити справу укр. університету; 4) закликає австрійське правительство, щоб для розслідування подій на лівів. університеті було призначено позагалицький суд; 5) щоб поділяв Галичину на українську і польську; 6) закликає всіх українських послів, вжити всіх засобів в справі заложення українського університету, як і в справі університетських подій. Віче закінчив гарячою промовою о. Улицький. З пісень „Ще не мерла Україна“ і „Не пора“ розійшлися люди додому.

За кордоном.

Забастовка.

4 августа н. ст. у Гамбурзі почалась забастовка докових робітників, до якої пристали майже всі робітники гамбурзьких великих верфей, так що всіх забастовщиків налічується більше 7000 душ. Робітники, головним чином, допомагають, щоб їм збільшити зарібок плати й зменшити робочий день на півгодини (досі в Гамбурзі працюють на верфях 56 годин, а на верфях Гамбурзько-американської компанії

60 годин на тиждень). Опріч того, вони домагаються кращих умов акордної плати. Керманітські робітничі організації хотять, щоб забастовка лишилась місцевою й щоб робітники на доках інших портових міст Германії до неї не пристали, гадаючи, що для забастовки всіх докових робітників Германії момент тепер неісподожаний. Одрібно, можливо, що боротьба все таки перекинеться й на всі інші германські порти, бо сподіваються, що організація германських властителей верфей оповістить з солідарности з гамбурзькими підприємцями локаут усім робітникам. У всякім разі, боротьба буде дуже вперта, бо обидві сторони добре з'організовані й уступати не думають. Властители гамбурзьких верфей категорично визнають догагання робітників надірними.

Сільники є соціалістами на світі.

Незабаром (в августі) має відбутись черговий міжнародний соціалістичний конгрес. У звязку з цим, копенгагенський „Socialdemokraten“ наводять цікаві відомости про силу соціалістичного руху в різних країнах. Ось число голосів, поданих на останніх парламентських виборах за соціалістичних кандидатів: Германія—3.250.000, Франція—1.100.000, Австрія—1.100.000, Америка—600.000, Бельгія—500.000, Італія—339.000, Фінляндія—337.000, Швеція—100.000, Данія—99.000, Норвегія—90.000, Голандія—82.000, Швеція—75.000. Опріч того, в Еспанії єдиний соціалістичний депутат Іглесіас зібрав у Мадрилі 40.000 голосів, у Сербії на останніх виборах подано 30.000 соціалістичних голосів, в Аргентині 5.000 і в Болгарії 3.000. Таким чином, усіх голосів за соціалістів подано 8.150.000. Зважаючи на брак відомостей про Росію, Австрію, Японію, Румунію й де-які інші країни, де безперечно існує соціалістичний рух, додаючи, далі, до названої суми числа жінок і позбавлених виборчого права,—газета приходить до висновку, що всього в цивілізованих країнах світу повинно бути до 25 мільйонів соціалістів. Не менш цікаві й відомости про число соціалістичних депутатів у сучасних парламентах. Ось ті відомости:

Фінляндія	84 із 200, або 42 проц.
Швеція	36 „ 165 „ 21,8 „
Данія	24 „ 114 „ 21 „
Бельгія	84 „ 166 „ 20,5 „
Люксембург	10 „ 48 „ 20 „
Австрія	88 „ 516 „ 17 „
Франція	76 „ 584 „ 13 „
Германія	45 „ 397 „ 11,3 „
Норвегія	11 „ 123 „ 9 „
Італія	44 „ 508 „ 8,6 „
Голандія	7 „ 100 „ 7 „
Англія	40 „ 670 „ 6 „
Швейцарія	7 „ 170 „ 4 „
Сербія	1 „ 160 „ 0,62 „
Еспанія	1 „ 404 „ 0,25 „

Усього ж у світових парламентах є тепер 508 соціалістичних депутатів, що становить 10,8 проц. усього числа депутатів (4.715) у цих парламентах.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісті з газет).

З'їзд агрономів.

СМОЛЕНСЬК, 30. Одрився третій з'їзд агрономів землеустроительних комісій. На з'їзді обговорюється організація всяких заходів агрономічного характеру.

Літання.

ПЕТЕРБУРГ, 30 юнія пробували літати на новому дріжаблі „Коммисіонний“, який абудувала комісія генерала Кирпичова. Дріжабл піднявся в 8 г. 25 хв. ранку, зробив три великі круги над Волковим полем, піднімаючись вгору до 300 метрів, і, пробувши вгору 35 хв., щасливо опустився. Керував літанням командір дріжабля Немченко.

Подорож з бочкою.

РАДОМ, 30. Прибули італійці, що мандрують кругом світа з бочкою.

Холера в Петербурзі.

ПЕТЕРБУРГ, 30. Захворіло холерою 71, умерло 39, видужало 48, лежить хворих 845. В передмістях захворіло 4, умерло 3, лежить хворих 29.

вої брошури, ми ось яку чудасію побачимо: на першій же картці стоїть— „Дозволено цензурою, Київ, 26 мая 1882 года“. Можна було б великим дивом дивуватись, на віщо д. Лободовський підбивав писати вже написану і навіть цензурою дозволену брошуру, коли б річ не була ясна: задім числом, тепер тільки підбиває д. Лободовський. Питання про вплив д. Лободовського на Грінченка аргументується ще яніше, коли ми з споми- н в тодішнього товариша й одолітка Грінченкового, д. Писочинця, пригадаємо ось які слова: „Думка про добрі книжки для народа свінула в голові Грінченка разом з тим, як прокинулася в його свідомість і бажання служити освіті рідного народу. Вже тоді ж (р.р. 1881—82) він збірає з товаришами спілку (слухайте, слухайте, д. Лободовський!), щоб складати та видавати народні книжки, і цій роботі віддає свій вільний час поруч з роботою в школі“).

Цього, здається, досить, щоб напевне вже сказати, що такі справді знавдо Лободовського в споминах його про Грінченка. За те ж Грінченка знавдо мило, та й той чоловік, що в споминах д. Лободовського вється Грінченком, більше на д. Лободовського скидається, ніж на Грінченка. Справді, візьміть лишень оце ніби власне Грінченкове оповідання про пригоду з забороненими книжками:

— А це було, бачте, так: я учивсь у харківському реальному училищі й уже був у 5-му класі; отець мене поставив на квартиру під Холодною горою, біля Кар-

повського саду, у мішанина, а там же такі квартирювали три студенти-медики 5-го курсу. Нарозумлюючи мене на все „радикаль- не“, російське, дали мені російське радикальних усяких книжок, щоб я роздавав у училищі товаришам. Я взяв та й пороздавав. Мені потім сказали: „гляди ж, як инспектор питає тебе—де ти взяв?“ — то кажи: „знайшов“, а на нас не опитувай, бо ми скажемо, що ми тобі не давали. А то ж ми й лікарями не будемо,—народу служити не будемо. А ти ще малий, тобі нічого не буде.“—Ну, гаразд. Пороздавав я ті книжечки, — пам'ятаю де-яких назви: „Хитра механіка“, „Сказка про чотирьох братьевъ“, то що.“

Правда, нісенітниця? І ніби вона цілком не личить парубкові, у котрого, як каже сам д. Лободовський, держався дух москвинського радикалізму? До того ніби автор оповідання скидається на когось малого хлопчика, що не розумів, що робить? І нарешті ніби Грінченко в власного оповідання зовсім не нагадує того Грінченка, якого ми знаємо а його діяльності, так що аж образливо якось робиться за його? Не турбуйтеся, читачу, і не ображайтесь: Грінченко ні оном ні духом не винуватий у ті нісенітниці, яку вклав йому в уста в власній голові д. Лободовський. Таким тоном, тоном нерозумного хлопчика, Грінченко, що читав і розумів заборонені книжки, не міг розсказувати, як не міг „москвинський радикал“ у такому наівно-придурковатому освітленні виставляти студентів-радикалів. Це все д. Лободовському належить. А вже ж ніяким чином Грінченко не міг забути, що підмався він не з московською „Хитрою механікою“, а з українською „Паровою машиною“,—ну, а д. Лободовському хіба то не все одно!.

Отже д. Лободовський не тільки ще

раз пристібнув себе до відомого ймення,—він далеко гірше зробив: ової думки він накинув небіжчикові, як перше теж саме вже зробив з Драгомановим та Шевченком. Це вже, виходить, не випадкові хвастощі, а якась ціла система фальшування: позавчора Драгоманов, учора Шевченко, сьогодні Грінченко, а там ще може до когось черга дійде. Одного поді- вів під симпатію не тільки д. Локтя, але й д. Пихча з товаришами; з другого зробив адепта казенного православія, а третього вже просто в дураків пошвів... Цього вже справді знавдо багато: пора ж, нарешті й честь звати, коли нема простоті пошани до людей, які ж не винувати, що д. Лободовський реп'яхом до них учинився. Коли Драгоманов мав колись небажачість жити з д. Лободовським в одній хаті, то це ж не причина д. Лободовському тигнути його в компанію до Локтя та Пихчи. Коли Грінченкові доводилось спати на ліжкові д. Лободовського, то знов же таки це не дає йому права свої думки накидати своєму колишньому гостеві. А вже а якої речі Шевченко од д. Лободовського досталося, то й доро- зуміться важко: адже Шевченко і не жив, і не спав з ним ніколи.

Здається, причини такої надірної уваги д. Лободовського до славних небіжчиків шукати треба де наде: в психології людини, що певна, ніби мертвим тілом хоч царкан підіпрі. Не тямить тільки того він, що в які й мерці бувають,—иноді вони далеко живіші від тих, що ходять ще по нашій грішній землі, і ніяк їх до якого гнилого царкана не притулиш. Кортить д. Лободовського себе перед

Урожай.

ПЕТЕРБУРГ, 29. „Тор. Пром. Газета“ дає такі звістки про урожай. Згалом сподіваються урожаю вище середнього. Озима пшениця і жито дадуть урожай, вищий середнього, яра пшениця, овес і ячмінь—середній. Хліба за останній місяць погіршали: в південно-західних краях і в центрі од дощів; в середньому Поволж'ї і почасті в північному, на Кавказі і почасті в Закавказ'ї—од суші. Покрашав хліб почасті в північно-східних краях, в верхньому Поволж'ї і в північно-західних краях.

Всякі звістки.

ОЛЕКСАНДРОВСЬК (кат. губ.) 30. Вживається всяких заходів, щоб не допустити в Одесу чуми. Ваняються пацюків. Земство виписало противної сировати.

ОДЕСА, 30. Приїхав д-р Егерс, якого командрував в Росію германський уряд для ознайомлення з-печительством про народню тверезість. Він оглядав чайні, аудиторії, бібліотеки і літній сад для народніх розваг.

САМАРА, 30. В с. Знаменському, бугурусланського пов., сам. губ., в садбі письменника Аксакова урочи- сто одкрито старяру і слюсарю майстерні для тих, що займають вчитись. Майстерні зробило самарське дворянство в пам'ять Аксакова.

ТИФЛІС, 30. Німецькі мандрівники Фандерват (з Нюрнберга) і Шмальбрух (з Верліна) з двома провідниками зійшли на самий верх гори Казбека. Піднялись вони і спустились звяз за 16 год.

ПЕТЕРБУРГ, 29. В політехнікум подано 3.000 прохань, прийнято 1.260.

В варшавський університет подано багато прохань од семинаристів.

В уборній театру „Фарс“ отруїлась кокаїном артистка Княжевич.

Застрелився городовой. В оставлений записки він просить помилитись за його, бо він великий грішник.

Меньшиков в „Нов. Вр.“ доводить, що війна Росії в Австрію і Японію неминуча.

Р'язь“ друкує список гімназисток, яких загубив протіверг Восторгов, коли був учителем в Тифлісі, вважаючи непотрібним адержувати свої по- ложі інстинкти. Газета дивується, що людину а такою лихою славою поставлено оборонити православіє. Він вів—пише „Голосъ Русскаго“—з своїми ученинями душепесняльній розмови на тему „любови і прелюбдіянія“ і результати цих розмов такі: Астасія Рубановська збожеволила, Євгенія Григор'єва збожеволила, Віра Куликовська умерла, Горбенкова застрелилась, Романченко повисілась Цхомелідає вискочила а вікна і розбилась на смерть.

Похорон Садовського.

МОСКВА, 29. Ховали артиста Садовського. На похороні було сила людей. Труну до кватирі несли артисти. Віник несли на гробх катафалках. До труни був прив'язаний хрест з живих квіток, присланий Федотовою.

Ресторан „Эрмитаж“. де щодня свідав покійний, заводить в університеті стипендію його імені.

Польський Азеф.

ПЕТЕРБУРГ, 29. Польські газети називають убитого в Кракові робітника Рабака польським Азефом. Він кілька років був членом національної робітничої партії і редагував два партійних органи. Од охоранки Рабак брав по 600 карб. на місяць жалування.

Бура.

РОСТОВ-НА-ДОНУ, 29. Проїшла велика бура з дощем і грядом, яка позривала покривлі, повалила телефонні стовпи і стовпи електричного освітлення, повалилила де-які будівлі. Єсть і людські жертви.

дикаліє,—від цього од духу й захо- дваса ритувати Грінченка д. Лободовський разом з небіжчиками Александровим та Шамазовим. Треба думати, що термін „москвинське радикальство“ повинен означати малу у Грінченка свідомість а українського боку й перебільшену увагу до згально-російського руху. Тим часом ми знаємо з власного показу Грінченкового, що вже на 13-тій весні „Кобзарь“ зробився його „Свангелією“, *) що на 17-тій весні (р. 1880-го) він сам шукає українське і не знайшовши їх коло себе в Харкові (характерно для товариства Лободовських!), лисовно обертається до д. Левиль-кого-Недудя і тільки той проказав йому шлях до закордонних і російських виданнів українських. І от р. 1881 в „Світ“ *) появилася перші вірші Грінченка, а р. 1883 і в київськ. „Раді“. А поки це все робиться, д. Лободовський ще тільки збирається наворотити його до українства! Шкода,—опівнявся, сердешний... Діло й без його було вже зроблено і так твердо зроблено, що навіть знайоство з Лободовськими не одвернуло Грінченка од українства.

Так само опівнявся д. Лободовський і в інших справах, бо він, як то кажуть, задім числом все умовляє Грінченка братись до того, що той і без його вже робив. Напр., р. 1883 д. Лободовський „підбив“ Грінченка написати „Про грім та блискавку“ і навіть виправив у цій брошурі мову. Добре, нехай і так. Але беручи до рук харківське видання Грінченко-

*) Огоновський—„Історія літератури рускої“, ч. III, в. 2, стор. 1153.

*) Див. „Радя“, 1910 р. ч. 166.

